

Biografier over Christian Tobiassen

Udgivet af: Lejre Arkiv, Gevninge Bibliotek og Gevninge Bylaug
november 2012

Forord.

Her er to biografier over dyrlæge Christian Tobiassen.

Den første er skrevet af hans brorsøn læge Axel Tobiassen (1869-1935), Holbæk.

Den anden er skrevet af Christian Tobiassen selv.

Gevninge den 10. november 2012

Vivian Møller, Gevninge Bylaug

Første biografi over Dyrlæge Christian Tobiassen (1828-1912)

Skrevet af hans afdøde brorsøn, læge Axel Tobiassen (1869-1935), Holbæk.

Maskinskrevet af Ib Fock, som var gift med Christian Tobiassens barnebarn Marie Grøndahl.

Afskrevet af Vivian Møller i forbindelse med udstillingen "Historien om Gevninge", 2012.

Enhver, som har sat sig ind i det af Dyrlæge Christian Tobiassen samlede, ordnede og udarbejdede værk om slægten, vil have fået indtryk af, at han ikke var nogen ganske dagligdags eller almindelig personlighed, og sådan var det også.

Han var en mand, som lagde mærke til, hvor han kom frem, og som betød noget i sin tid og på sin egn.

Det synes mig at kunne have sin interesse for efterslægten at have et indtryk af ham, således som jeg, der har kendt ham i over 40 år, har opfattet ham, vil jeg give mit bidrag til en karakteristik af ham, vel vidende, at denne min personlige opfattelse af ham kan give plads for fejl og ensidighed.

Christian Tobiassen var i modsætning til sine søskende, og for øvrigt til de fleste andre af slægten, snarere lille end stor, vel ca. 63 tommer høj¹. Han havde livlige, elastiske bevægelser og en let gang, hvad han i en forbavsende grad bevarede til det sidste. Hans klædedragt var altid ens i snittet, og ejendommelig for den tid, jeg har kendt ham. Den bestod af skødefrakke med lange skøder og vest til at knappe helt op i halsen, dog med en kun 1 tomme bred udskæring, der lod hans lintøj² komme til syne. Dette var altid hvidt, men blødt (ikke stivet) og uden slips. Tøjet var som regel af vadmel³, dog har jeg også set ham med fint klædestøj, men altid var det blå af farve. Han gik som regel med en lille blød, rund hat, dog om sommeren oftest med stråhat, hvad han fortsatte med til langt hen på vinteren, i det mindste i hjemmet, vist nok af sundhedsmæssige grunde, fordi han erkendte sandheden af det gamle ord, at man skal holde hovedet koldt, men fødderne varme.

I hjemmet gik han næsten altid med træsko med kramper⁴, de såkaldte "danske træsko". Disse sled han om vinteren til de var fladbundede, for at de kunne være lette og kølige til sommerbrug. Hvis han på sine mange og ofte lange køreture kunne holde fødderne varme, må det være resultatet af hærkning, thi jeg mindes aldrig at have set ham benytte fodpose⁵, uagtet der var frit træk ind under agestolen⁶ på hans lille, til praktiserebrug, konstruerede vogn.

På grund af sine gode kundskaber og mange interesser, var han en livlig selskabsmand, når han ville være det, og selskabet passede ham. Når jeg siger selskabsmand, må det ikke forstås således, at han lod sig invitere med til alle de festligheder, der var på egnen, eller at han gjorde mange og store gilder hjemme. Det gjorde han ikke, men tog han imod en indbydelse, gjorde han det, fordi folkene og stedet passede ham, og så var han nok værd at have med. Han var altid

¹ 1 tomme er lig med 2,52 cm, altså var han ca. 1,59 m høj

² Lintøj er skjorte o.lign.

³ Vadmel: en ringe slags klæde, som bønder var iført

⁴ Krampe: bånd

⁵ Fodpose: fodret pose, man tog om fødderne for at holde dem varme

⁶ Agestol: sæde med rygstød

centrum i selskabet, dels på grund af sin viden på talrige felter, dels fordi han var en god iagttager og en ikke mindre god fortæller.

Når han fortalte, yndede han at gengive ordene, som de var faldne, og ganske særligt jævne folks umiddelbare udtryk og usminkede vendinger, selv om disse skurrede lidt i et slebent øre. Det morede ham at gribe et djærvt udtryk, sagt som det var tænkt, - og til at opfatte, huske og gengive sådanne havde han en stor evne.

Tale derimod, som ingen anden tendens havde end sjofelhed, forstod han særdeles godt at bremse ved sin ligegyldighed.

Som man vil få opfattelsen af ved at læse dette hans skrift, som væsentlig drejer sig om bønder og bondeforhold, havde denne stand hans ganske særlige interesse, og han forstod dem, som kun få af dem, der ikke helt og altid havde levet deres eget liv.

Alt og alle så han i historiens lys, og man havde ikke været mange minutter sammen med ham, før han havde fået drejet samtalen hen på en historisk materie, enten ved at forhøre sig om de menneskers slægtskabsforhold, han talte med, eller ved at fortælle om forhold og begivenheder fra den egn, man just befandt sig på. Hans hukommelse i så henseende var fænomenal.

Det er næsten overflødigt at sige, at sjældent traf han noget menneske, uden at han vidste langt bedre besked om vedkommendes slægt en pågældende selv.

Hans interesse for historiske forhold var så stor, at han også gerne ville delagtiggøre os unge deri. Når således jeg som kun halvvoxen og mange andre unge af slægten var inviteret til ungdomsselskab hos hans døtre, var det ikke altid vor glæde, når vi en vinteraften af Christian Tobiassen blev inviteret til at gennemgå alt det historiske, der var samlet på det gamle dyrlægested, hvilket betød en vandring igennem de, ikke til dagligt beboede og derfor ikke opvarmede, værelser. Vi kunne i vinterkulden se vor egen ånde, medens historiens ånder vandrede forbi vort indre blik, og jeg tror, at manganen en ungersvend havde stemt for afslutning, hvis han overhovedet havde turdet lade sin stemme høre, og havde hellere begivet sig ind til dansen, lyset og varmen. Men dette beroede jo kun på ungdommeligt kortsyn hos os. Siden forstod vi bedre at sætte pris på hans undervisning.

Hans historiske interesse var det alt beherskende hos ham og var allerede tidlig vakt. Som han selv skriver, begyndte han alt i sine drengeår at sysle dermed (medens han boede hos Pastor Krogh i Herslev for at få sin præliminæreksamen⁷). Når han alligevel var en dygtig og meget anset dyrlæge, skyldtes det ikke så meget interesse for denne virksomhed, efter hvad han selv har ytret til mig, som pligtfølelse hos ham til at gøre alt grundigt, hvad han gav sig af med.

Hans grundighed også på dette område slap ham aldrig, hvor gammel dyrlæge han end blev og hvor travlt han end havde. Jeg har set ham lade en halt hest trave for sig gang på gang, til manden, der førte den, var ved at styrte af anstrengelse, når det ikke lykkedes ham ved en kort mønstring at opdage skaden. Ja, jeg ved eksempler på, at han har ladet et dyr gå hjem og komme igen næste dag, når han uden at have opdaget fejlen havde beskæftiget sig med det så længe, som hans tid tillod ham det. Det sidste tyder på, synes det mig, en sikkerhed på sig selv og en autoritet overfor sit publikum, som ikke var – ej heller er – almindelig.

⁷ Præliminæreksamen: forberedelsseksamen til universitetet

Tilliden til ham på hans faglige område var i virkeligheden også ubegrænset. Jeg tror at turde sig, at det aldrig er hændt, at han har fået en attest underkendt af noget assuranceselskab, eller at nogen har ønsket anden dyrlæges skøn i tilfælde, hvor han har afgivet sit.

Netop på grund af den autoritet, han nød, kunne han forlange meget af sit klientel, og få det gennemført. At han til punkt og prikke fordrede sine ordinationer, som blev givne korte og præcise gennemførte er, efter hvad jeg ovenfor har skildret om ham, næsten unødvendigt at bemærke, og af alle, som kendte ham, blev de det også.

Men det kunne jo af og til hænde, at en ny mand på egnen ikke tog det så nøje med f.eks. at bruge en hest, når Christian Tobiassen havde sagt, at den skulle stå fri. En sådan mand skulle snart blive gjort opmærksom på, at han havde at vælge, om han ville gøre, som Christian Tobiassen havde sagt eller søge en anden dyrlæge. I dette som i andre forhold kendte han ingens persons anseelse, og der fortælles i så henseende mange historier om ham, om alle er fuldt pålidelige er vel tvivlsomt, men efterfølgende er det da jeg har hørt den af hans egen mund, og da tillige godt illustrerer et af de principper, hvorefter han gik frem, vil jeg godt fortælle den her:

Den fremkom under en samtale, vi havde om, hvorledes man skulle indrette sig en praksis, for at gøre denne så lidt svækkende som muligt for sig selv. Han sagde da: ”Jeg tror, man står sig ved at håndhæve det princip, altid at forlange at blive hentet med det bedste køretøj, folk har. Det er intet offer for dem, som henter en, og det er til stor lettelse for den, der skal køre meget. Slår man af på det, risikerer man til sidst, at blive hentet i en mergelkasse, fordi den just var nærmest ved hånden. Denne fordring har jeg holdt strengt på, men når folk ydede det bedste, de havde, tog jeg altid med, selv om køretøjet var aldrig så tarveligt.”

Og han knyttede dertil følgende eksempel: En gang kom kusken fra Etatsråd Ferslev på Kattinge Værk for at hente ham. Kusken mødte med en almindelig, lille fjederfjællevojn. Christian Tobiassen spørger ham, om Etatsråden altid kører i denne vogn. Kusken smiler overlegent og overbærende og siger: ”Nej, det gør han da rigtignok aldrig.” ”Ja, så gør jeg det heller ikke”, siger dyrlægen, ”og hvis jeg skal følge med, må De komme med den vogn, De kører for Etatsråden med.” Kusken ser uforstående og forbavset ud, men opdager omsider, at det er alvor. Han kører hjem med den besked, og det mærkværdige sker, han kommer igen med ekvipagen. Etatsråden, der selv var en mand med vilje, som han fordrede respekteret på sit område, har åbenbart været tilstrækkeligt fordomsfri til at kunne indse, at andre kunne havde det på samme måde.

En anden ting, som viser, at han forstod at føre sine principper igennem var hans strenge overholdelse af konsultationstiderne. Kom nogen med et dyr blot nogle minutter over tiden, kunne pågældende godt blive bedt om at spise frokost med, men når så vedkommende efter måske at have samtalen gemytligt med dyrlægen begyndte at tale om de så skulle se på dyret, da han nu skulle tænke på at komme hjem, blev han ganske overrasket, når Christian Tobiassen svarede: ”Det må være til en anden dag, i dag kom De for sent”, og i så tilfælde gik Christian Tobiassen ikke på akkord, dog naturligvis kun når dyrets sygdom var af den beskaffenhed, at det ingen skade tog af at vente. Jeg har selv prøvet dette, idet jeg ved at ride en syg hest til dyrlægen for Ole Mogensen i Torkildstrup havde det uheld at komme 2 minutter for sent og blev sendt hjem igen til ærgrelse, men tillige til stor morskab for Ole Mogensen, der forstod at tage tingene fra den gemytlige side.

Det er en kendt sag, at Christian Tobiassen hadede tobak, og dette gav sig udslag ikke alene i, at han ikke selv røg, men også i, at han ikke holdt af, at der blev røget i hans nærværelse. Var

han på sit eget, frabad han sig det ligefrem, var han hos fremmede, sørgede han for at tage ophold, hvor tobaksrøgen generede mindst, f.eks. i ”fruerstuerne”. I dette forhold så man måske mest, hvilken respekt og agtelse han nød, idet ingen, som kendte ham, overtrådte dette forbud mod rygning indenfor hans egne enemærker, og det uagtet der i den tid, hvor han havde sin praksis, kom masser af mennesker af alle slags i hans hjem. Jeg har endog set ved en lejlighed, hvor der var mange mennesker forsamlede (ved gårdejer Niels Jensens begravelse i Sæby) at folk, også ældre, førte hånden med den tændte cigar om på ryggen, så længe han samtalede med dem. Karlene, han fæstede, måtte forpligte sig til ikke at ryge, så længe de tjente ham. Så vidt jeg ved, fik de en ekstra dusør, når de havde overholdt det. De havde således fordel deraf på mere end én måde.

Christian Tobiassen yndede sang og musik, spillede også selv lidt på violin, holdt dog væsentlig af musik, som havde en vis folkelig kolorit over sig, f.eks. gamle folkedanse. Han holdt også af at danse, men atter her gav hans historiske sans ham en særlig smag for gamle folkedanse med tilhørende melodier, således som disse havde været danset og spillet på egnen i et par hundrede år, og således, som de dansedes endnu i det mindste, hvor nogle af de gamle var med.

Sådanne danse dansede han gerne og med færdighed. Omkring år 1906 dansede han, Henrik Tobiassen og et par andre gamle herrer med deres koner folkedanse i hans hjem for kandidat Otterstrøm, der just gjorde en tournée landet rundt for at samle materiale til beskrivelse af sådanne folkedanse, der havde en kulturhistorisk betydning, for i sidste time at redde dem fra forglemmelse. Af sådanne dansestykker, som kandidat Otterstrøm opskrev efter denne demonstration, kan jeg nævne Drejlsstykket, Hjerter 2 og muligvis 2-tur. Musikken til disse stykker fik han noderne til af Ole Thye, som fungerede som musikanter ved denne lejlighed.

At Christian Tobiassen ikke var ueffen til at tegne vil et blik på tegningerne i denne bog⁸ vise. Alle tegninger, som er mærket CT har han selv tegnet.

Han gav sig også lidt af med arkitektur og har således haft væsentlig indflydelse på udseendet af indretningen af stuehusene på hans brøders gårde i Gershøj og St. Karleby foruden på sin egen i Gevninge, samt på hans svigersøn N. P. Henriksens gård i Lyndby. Han yndede særligt stråttækte bygninger med tækkede, skrå gavle, sådan som man endnu ser det på alle bygningerne på hans eget sted. Med hensyn til indretningen husker jeg, at han har sagt til mig, at for at skaffe hygge i et værelse, skulle man anbringe så få døre i det som muligt, og disse skulle endda, hvor indretningen tillod det, anbringes i hjørnerne, idet han gjorde gældende, at for at befinde sig rigtigt vel i en stue, måtte man have ryggen fri. ”De moderne stuer befinder man sig i som i en forstue”, sagde han.

Christian Tobiassen bekendte sig, som han selv skriver, ikke til Folkekirken og var vel næppe kristen i almindelig forstand, men unitar⁹. Han gik aldrig i kirke uden til begravelse, bryllup osv. At han desuagtet i udpræget grad var i besiddelse af egenskaber, som man i almindelighed regner for særligt kristelige, er ganske vist. Hans retsind var uomtvisteligt, han var ganske usnobbet, ens mod alle, som vandt hans interesse, høj som lav, og han havde meget hjerte for de små i samfundet, hvilket viste sig ikke alene derved, at han, som altid var meget moderat

⁸ Stambog over slægten Tobiassen

⁹ Unitar: kirkelig retning, der kun antager én person i guddommen

med betalingen for sin gerning, slet intet tog af fattige folk, som han vidste kun ved afsavn kunne undvære noget derfor, men også derved, at han undertiden i sit eget hjem samlede fattige, gamle, enker og andre, som var enligt stillede, for at berede dem en festdag.

Denne begyndte så gerne med et traktement i dyrlægens hjem for at ende med en udflugt til vogns, undertiden i forbindelse med et kort besøg hos en eller anden af hans bekendte, hvor han nu vidste, at de var velkomne. Han havde således beredt disse beskedne gamle, som vel som regel havde levet på livets skyggeside, eller som i hvert tilfælde havde ført en slidsom tilværelse, en oplevelse, som i lang tid lyste op i deres ensformige liv.

Christian Tobiassen blev ved at holde sig rank og spændstig til sin høje alderdom, og var til sin død en ypperlig fodgænger. Jeg husker, at han i 1902 besøgte mig i Kirke Hyllinge ved at ro over fjorden og gå dertil fra Lyndby. Vi spadserede så ca. 2 mil i Hornsherred og jeg blev træt før ham. På dette tidspunkt var han 74 år og jeg kun 33. Endog da han nærmede sig stærkt til 80 år kunne han gå til Roskilde og hjem igen på en formiddag.

Christian Tobiassen havde levet meget mådeholdent, hvad mad og drikke angår, og så regelmæssigt, som hans urolige virksomhed tillod ham det, var også sjældent egentlig syg. Han havde i sin ungdom, vist nok i sin studietid på Landbohøjskolen, haft alvorlig ”benedder”¹⁰ i højre overkæbe, sikkert fra en tand, og denne betændelse havde efterladt et stærkt fordybet linjeformet ar på højre kind, men ud over dette ved jeg ikke af, at han nogensinde har været alvorlig syg. Hans sidste sygdom tog han med den afklarede ro, som kun mennesker med faste strandpunkter i livet kan gøre det, og som på langt nær ikke engang alle sådanne får lov at gøre det.

Den måde, hvorpå han gik døden i møde og med overlegen ro selv konstaterede, ved at føle sin puls, at livet ebbede ud og døden nærmede sig, var et sidste bevis på den sjældne karakterstyrke, han hele sit liv havde lagt for dagen og en værdig afslutning på et i en sjælden grad harmonisk ført liv.

Christian Tobiassens egen biografi over sig selv.

Fremdragelse heraf har vel nok lidt smag af egoisme, især da man kun ser aversen af mønten, men da heri forekommer ting, som måske kan have nogen interesse fornemmelig for min nærmeste slægt, skal jeg ofre plads hertil her i bogen (Stambogen). – Jeg er født den 14.

¹⁰ Benedder: benbetændelse

december 1828 i mit Stamsted matr. 40 her i Gevninge. Min moder har sagt, at jeg som lille var en rigtig skrålhals og da konen Niels Nielsen af Svogerslev efter den tids skik og brug var med barselsmad til moder og blev vist den nyfødte sagde hun: ”Jeg kan se, at det bliver et mandfolk”. – Da jeg skulle døbes blev på mit bryst lagt sølv- og guldpenge, der jo betød, at jeg ville blive rig. Disse mønter: en af sølv fra Frederik IV’s og en af guld fra Frederik V’s tid, som jeg endnu gemmer, var og er indsvøbt i et stk. papir, hvorpå fader har skrevet:

Christian Tobiasens

Penge

Den sang, som sædvanlig blev sunget over mig som vuggebarn, kan jeg endnu erindre fra den tid, den blev sunget langsomt således som noderne her på denne side viser. – Min jævnaldrende og lille nabobarndomsven væver Bruuns søn Frederik og jeg var allerede som kun små hver dag sammen i hans hus eller mit hjem og pattede undertiden i fællesskab eftersom vi var hos den enes eller andens moder. Som lille dreng havde jeg og en kammerat på Anders Bentsens mark ude ved Mariendals lod fanget en vibeunge, som jeg syntes passende kunne bo i et lille hus, jeg havde bygget i vor gård; men da jeg ud på aftenen kom hjem med fuglen skammede min moder mig ud og befalede mig straks at gå ud med ungen og sætte den, hvor jeg havde taget den; men da det næsten var mørk turde jeg ikke ene gå derud, hvorefter hun måtte gå med og holdt med rette en straffeprædiken for mig, idet hun bebrejdede mig den sorg jeg havde forvoldt vibemor. – Efterhånden som jeg blev ældre havde jeg mange interesser og projekter for, måske alt for mange. Som 8 årig dreng smedede jeg beslag til pigkæppe og træsko, længere hen tømrede, snedkererede, drejede, malede og murede jeg f.eks. forfærdigede slæder, avlsredskaber, vindmøller, urfutral, et 5 alen højt klokkeårn med spir og jernbunden klokkeaksel osv. Til disse arbejder hjalp jeg mig for det meste med simple eller brugte materialer, da sparsommelighed og tarvelighed altid har været mit princip, hvilket vi børn stadig havde været for øje i hjemmet, hvor der næsten aldrig brugtes unødvendige penge. Fader, der som børneopdrager var mere dybtseende end de fleste andre kunne f.eks. ikke, vel nærmest af helbredshensyn, lide at vi børn fik kaffe, som vi heller ikke fik undtagen moder en gang imellem gav os en lille sjat nede i spisekammeret, derimod fik vi om morgenen hver en kop sød mælk, som var kogt og dertil et lille stykke brunt sukker, som vi ej måtte tygge men suge, og da vort søskendebarn¹¹ Tobias i Gershøj var her på besøg også fik sin varme mælk med et stykke sukker til, som han straks begyndte at tygge, sagde søster Sine: ”Har din moder ikke lært dig at suge”. En dag syntes jeg, at mit sukkerstykke var lovlig lille og begærede et større, men fader, som hørte dette, sagde da, at jeg herefterdags så slet ikke skulle have sukker til og måtte da også bie en tid. Rødgrød smagte vi kun én gang om året, og det var når moder i hindbærtiden syltede lidt; men den vi fik, blev lavet på den måde, at de afvredne skaller af bærerne blev påhældte kogende vand, igen afvredet og ”saften” kogt med bygmel til grød, som rigtignok havde blegsot¹². På denne delikatesse fik vi så skummet mælk og lidt puddersukker, som dengang var dyrt. Jeg kan endnu i tankerne se, hvorledes vi børn klappede os på maven og sagde: ”Uhhh! Hvor det dog smager godt”.

Da jeg engang bad vor mangeårige husmand Niels Rasmussen om en stump gl. brædt til en af mine bygninger, udbød han: ”Åh her løber du med dine tосsestreger og mange hundekunster”.

¹¹ Søskendebarn = ens fætter eller kusine, i det her tilfælde fætter

¹² Blegsot = meget blege

– Med 8 skilling i lommen gik jeg med vennen Frederik til Roskilde sommermarked og da vi blev sulten gik vi ned på Domkirkegården, hvor vi satte os på en gravsten og spiste hver et stk. smørrebrød, som Frederik havde medbragt fra hjemmet. Derefter gik vi igen op på markedet, hvor jeg købte for 1 skilling brystsukker til deling mellem os. Efter at vi havde moret os godt over alt det meget vi havde set, især i teltene, begav vi os på hjemvejen, jeg med mine 7 skilling sparede penge i lommen. – En anden gang, jeg også var til marked i Roskilde, havde fader medgivet mig en rigsdaler (hvid), hvoraf jeg skulle bruge 2 mark til at købe mig en kasket for; da jeg nu havde udsøgt mig en sådan og skulle betale den, var sedlen borte, som jeg havde liggende løst i vestelommen, jeg havde nemlig ingen pengepung, da jeg som dreng var for nærig til at købe mig en sådan. Denne fallit rørte mig dog ej meget, da jeg vidste at fader havde flere sedler derhjemme; men da jeg kom hjem fik jeg en velfortjent irettesættelse af ham derfor, vel ikke så meget for tabet af pengene som for at belære mig om deres værd og fordi jeg ikke havde passet bedre på pengene. Dagen efter måtte jeg til straf gå til Roskilde igen og for mine egne penge købe en kasket til 2 mark og levere fader 4 mark tilbage af den savnede seddel, altså en fallit for mig af 1 Rdl. Dette synes jeg var en stor men rigtignok passende straf, som gav anledning til, at jeg snart fik købt mig en pengepung.

Da jeg var 12 år havde jeg sammensparet mig 18 Rdl. Jeg plantede træer og buske, fiskede og sejlede. – Min hengivne tro og kloge puddelhund, Filax, som var lagt til hos Poul Jensen i Skibby, fulgte mig altid herhjemme og skulle nok forsvare mig overfor ondsindede drenge.

I vort hjem havde jeg en lille jordlod, Haven, hvori jeg dyrkede sennep, som jeg solgte.

Da jeg kom i huset hos pastor Krog i Herslev og hver søndag kørte med når han kørte til sogns i Gevninge, ringede det sammen med klokker når køretøjet kom på Fjællebakken. Filax, som vidste at jeg da var med, kom så af sted ud at møde mig. Om det ringede med den lille klokke alene, tog han ingen notits af, ringede det derimod med den store, lyttede han efter om tillige den lille lod sig høre, hvis ikke gik han ingen steder. – Når det ved begravelser ringede med begge klokker var han bestandig på vandring mellem byen og Fjællebroen i håb om at møde mig. Han blev meget gammel, og begravedes i haven under faders eg.

Som dreng var min broder Niels og jeg på besøg i Svogerslev hos Karen Niels Nielsens matr. 11. Hendes tjenestedreng Kristian Peder Dines søn af Gevninge spurgte om vi ville gå med ud at se et sognefoged Ole Pedersen tilhørende gevær, som hængte inde i gårdens gl. undertagsstue, og som de brugte til at skyde rotter med. Jeg spurgte, om det var ladt, da jeg så ikke ville gå med, men han svarede dertil ”Nej”; han gik så i forvejen, tog bøssen ned fra bjælken og lagde an på os drenge, 4 i tallet, som endnu ikke var kommet længere end i dørstedet til stuen, bøssen klikkede, jeg tog den derfor uden betænkning med hænderne og fik den kun op for maven, da skuddet gik af, den var altså ladt, hvilket drengen ikke vidste. Formodentlig har jeg berørt aftrækkeren. Haglene gik som en kugle ind i gerikten over døren, hvor vi nylig havde stået da bøssen klikkede. Da det var en gammel rusten flintbøsse, slog den i det den gik af, stærkt tilbage, så at jeg faldt og kunne ikke rejse mig, men listede på hænder og fødder ind i gården, hvor jeg stod og hev efter vejret. Jeg troede, at jeg var død med det samme, men kom mig dog så meget til rette, at jeg fik mig rejst op igen. Min broder var så nær skuddet at han fik øjenbrynene afbrændt. Da vi kom ind i gårdens dagligstue, udbrød Karen Niels Nielsens ”Herre du Davids søn, hvad er dog her på færde?” Det stød jeg ved den lejlighed fik, var så voldsomt, at jeg endnu har men deraf. Som anført kom jeg i huset hos præsten af Herslev og blev manuduceret¹³ til

¹³ Maniduceret = undervist

præliminæreksamen. Her fik jeg tillige af Gevninge kirkebog en del oplysninger til min Stambog og Gevningebog. Da jeg en aften sad hjemme i kakkelovnskrogen meddelte min fader mig, at nu skulle jeg til København for at få præliminæreksamen for derefter at komme ind på Veterinærskolen. Da jeg nu aldrig har haft lyst til at blive dyrlæge, bad jeg ham om at blive fri derfor, men han sagde da: ”Hvad vil du da være, vil du være skomager eller vil du være skrædder?” Jeg svarede dertil nej, det ville jeg ikke, jeg vidste vel ikke selv, hvad jeg ville være, men jeg ville da hellere være smed, hvortil han svarede, at da ville jeg få hårdt arbejde og ringere fortjeneste end som dyrlæge. Jeg rejste da til København og tog efter hans ønske eksamen på Universitetet 1847, hvorefter jeg skulle på Veterinærskolen på Christianshavn. Forinden tog jeg så hjem et lille pust og blev derefter kørt ind igen af vor husmand Niels Rasmussen; thi jernbanen mellem Roskilde og København var endnu ikke åbnet, men da vi undervejs kom til Ringstedgadens port i Roskilde ved Siseboden for at visiteres, blev vi opmærksom på, at vi ikke havde fået attester og andre papirer med, som skulle bruges ved indskrivningen på skolen. Niels Rasmussen måtte da spænde en hest fra og ride hjem for at hente papirerne. Da jeg havde en næsten ubetvingelig hjemve, havde jeg den største lyst til at følge med hjem igen for at blive der med det samme. Niels Rasmussen kom altså med papirerne og vi fortsatte rejsen uden videre genvordigheder til min tilkommende bolig på Christianshavn hos madam Jørgensen i Dronningensgade og hvor vi aflæssede de medbragte sager. Veterinærskolen lå dengang på Christianshavn. Jeg kørte da med N.R.s på hans hjemvej til Jernporten ved Vesterbro, hvor jeg stod af og skyndte mig ud ad Frederiksberg Allé i håb om at se ham endnu en gang, når han kørte forbi Slottet, men det lykkedes mig ikke, og jeg måtte da med et tungt sind rejse ud på Christianshavn igen. Jeg kom altså på skolen, men blev en tid efter meget syg af en stærk betændelse og blødning i højre overkæbe, som følge af en tandsygdom, hvoraf jeg lå mellem liv og død i vinteren 1847 og 48 dels på Christianshavn og dels i Gevninge. Da jeg var kommet mig nogenlunde, dog ikke uden at sygdommen efterlod sig varigt spor og vansir i ansigtet, rejste jeg igen ind på skolen og tog dyrlægeeksamen med første karakter; men min hu stod endnu ikke til dyrlægegerningen. Jeg opholdte mig nogle år hjemme og praktiserede.

Omtrent 1855 kørte fader og jeg i praksis syd på til et sted jeg nu ikke erindrer. Det blev ud på natten inden vi blev færdige, og da vi nu på hjemvejen kom på bakken på matr. 8 af Lejre overfor stavledet, standsede hestene; men da vi havde holdt lidt, kom der forfra en langagtig hvidlig genstand, som et stort svin bevægende sig ind mod østre grøft, hvori den lagde sig tilrette ud for hvor vi holdt. Jeg siger da til fader, hold tømme lidt, så springer jeg af for at se hvad det kan være. Fader befalede mig at køre straks, der vistnok også var det klogeste, da jeg måske ellers havde løbet lige ind i løvens gab; thi da vi kom udenfor Bakken mod ledstedet mødte vi 2 mandspersoner, så det er sandsynligt, at vi har været udsat for overfald af 3 røvere. Jeg tænker mig, at den hvidlige genstand har været en person med hvidt påhæng der har stillet sig foran hestene og derfor standset dem; men da han hørte, for se kunne han ikke, at der var mere end én på vognen har han vel haft betænkeligheder ved at give signal til de andre som vi mødte nedenfor bakken og derfor krøbet på alle 4 og lagt sig i grøften for nærmere at overveje situationen.

Da jeg en nat kørte på Hovedlandevejen ved vejmand Frants Olsens hus ved Vester Saaby, kom der et voldsomt vindkast, som førte mig, hest og vogn ud i grøften, hvor den væltede vogn vendte alle 4 hjul i vejret. Heldigvis skete dog ikke stor skade. – En nat kørte jeg og min karl, Lars Frederiksen, fra Hammer færge (Vejleby), og da vi kom over for bakken, stod der over os

en usædvanlig mørk sky, der gav en voldsom masse vand fra sig, med det samme udstrålede det som ild af hele min øverste klædning, så det så ud som om jeg brændte uden at jeg havde nogen fornemmelse deraf. På min karl som sad ved siden af, var intet at se. Dette fænomen har formodentlig været elmsild¹⁴. Et lignende tilfælde hændte mig en gang senere, da jeg fra Rendebæk kørte på Søndrelodden; ved da med en pisk at svinge snerten rundt i luften fulgte en lang uldhale efter. Med fremmed befordring kørte jeg en nat fra Gerlev, hvor jeg havde været for at behandle en syg hest. Da vognen var en svær arbejdsvogn, og jeg havde svage øjne af den idelige nattevågen, sad jeg bagi i min linsædet agestol og havde tilhyllet mit hele hoved, så at jeg ikke kunne se ud for mig. Da vi kom på landevejen ud for Krogens kirke, hvor den østre vejgrøft er meget dyb, kørte der foran os 2 vogne med langtømmer og som holdt til side for at vi kunne komme forbi, men da vi skulle svinge uden om den og vejrabatten var meget stejlskrå, væltede ladningen af vort køretøj fra undervognen ned i dybet, så at vognbunden vendte i vejret. Jeg som var blindet af kappekraven, rejste med ned i dybet, dog uden at komme til skade. Da bunden af grøften var smallere end ladningen var der ingen plads under bagsmækken, at jeg efter at have fået smøget kraven til side kunne se at krybe ud. Undervognen såvel som hestene blev på vejen, hvor også kusken blev, da han havde set lejlighed til at springe af i tide. Det var vistnok et held for mig at jeg var blindet, da jeg vel ellers nok også havde gjort forsøg på at springe af og derved let kunne blive knust ved den svære ladnings fald.

Da jeg tror kun på én udelt ubegribelig Gud, som har skabt verden og styrer den efter sine vise uforanderlige love, Naturloven, hører jeg ikke til folkekirken, og blev derfor gift ved borgerlig vielse (vist nok den første i Lejre Herred¹⁵), hvilken foregik den 3 novbr 1856 på det gl. Rådhus ved Laurens tårnet. Herredsfoged de Conick forrettede vielsen. I politisk henseende er jeg moderat frihedsmand, kosmopolit og fredsvæn. – At være fredsvæn uden at være kosmopolit har ikke den tilsigtede betydning, da den oppustede nationalfølelse især tjener magthaverne ved deres umenneskelige krigsvæsen. Et forventet verdenssprog, som burde læres i alle skoler, vil nok i tidens længde bidrage mest til at sløjfe de unaturlige nationalskel og tilintetgøre nationalhadet.

1867 købte jeg mit Stamsted i Gevninge og rejste dertil 1870, ombyggede det meste af stedet og havde her såvelsom i Sæby en stor dyrlægepraksis (i Roskilde, Frederiksborg og Holbæk amter); indrettede i det gl. stuehus af 1691 en bondestue med gl. inventarium; haver en samling af gl. familiedragter og landbrugsgenstande, hvilke sidste jeg dog har skænket til huset i Lyngby; skrevet min Stambog og Gevningebogen (2 dele); haft båd i Stranden, drikker sjældent spiritus, ryger aldrig tobak og tillader heller ingen tobaksrygning i mit hjem; er ikke jæger og hader unødvendig jagt; går aldrig med mere end én frakke på ad gangen, går med stråhat både vinter og sommer og i det hele taget med tarvelige klæder. Det er vel derfor, at jeg en dag går i min gård og 2 af min nabo Peter Hansens drenge passerer forbi og den ældre hilser og tager sin kasket af for mig, at den lille sagde: ”Hvorfor tager du sådan din kasket af for ham Bent, han har jo ingen pæne klæder på?” – Jeg har en let bevægelse så at jeg nu 75 år gl. kan gå 1 ¼ mil på 1½ time (fra Torvet i Roskilde til Gevninge); har fine sanser, dog kunne synet ønskes bedre, da jeg læser bedre med end uden briller; derimod har jeg en meget fin hørelse, hvilket efterfølgende eksempel viser: Da min nabo Jens Kristiansen og jeg en stille aften i novbr 1881

¹⁴ Elmsild = lysende elektrisk fænomen, som kan forekomme i tordenvejr, bl.a. omkring mastetoppe og andre spidse genstande

¹⁵ Han var den første i Lejre herred

stod midt på min jordlod (Jørgen Larsens mark) ved Stenkokken og talte sammen, hørte jeg at en person med træsko på kommer gående hen over stenbroen i min gård, hvorefter han siger ”er Tobias hjemme?” og går så lidt efter igen ud af gården. Jeg spurgte så J. Kristiansen, om han hørte det passerede. Han, som var noget tunghør, svarede nej, og at det ej kunne være mulig i en så lang afstand (ca. 1000 alen) og med et bakkeparti for, der skjuler byen, at høre det nævnte spørgsmål. Imens vi står der, hører jeg at det ringer til aften i Sonnerup, som ligger ca. 1 mil derfra, altså kom disse 2 lyde fra hinanden modsatte steder. Da jeg kom hjem spørger jeg min pige, Hanne, nu Frants Pedersens kone, som var alene hjemme, hvad det var for en mand, der havde været at spørge om mig; men da hun endnu kun var lidt kendt i byen, kunne hun ikke sige mig det. Dagen efter da jeg var hjemme kom en mand atter op ad gården og pigen siger da: dér er manden som var her i går og spurgte om De var hjemme. Manden var husmand Niels Andersen (Rosenkrants) heraf byen.

Det er for resten mærkeligt, at lyde som kommer fra vest og omvendt mellem Gevninge og Lindenberg høres ualmindelig tydelige. Min moder sagde, at det var vandårer, som var årsag dertil; men måske det snarere er luftårer, hvilket måske følgende mærkelighed kunne vise. I min broder Niels Tobiassens udflyttede gård matr. 7 blev i gårdsrummet gravet en dyb brønd, og hvorfra der til tider kunne blæse en stærk vind. Jeg lod en tændt lygte fire ned i brønden for at erkendte mig om luften mulig kunne være kulsyre, men det var dog ikke tilfældet, da lyset brændte godt. Jeg har tænkt mig, som anført, at luftstrømmen mulig kunne komme fra ukendte underjordiske kanaler, der som talerør kunne være årsag i, at man i min have og vel fl. steder her omkring, især i nattens stilhed til visse tider tydelig kan høre skelne lyde fra Lindenberg, som dog næsten er ¼ mil herfra og med et bakkestrøg imellem. Nord for Silkeborg findes sådanne luftbrønde.

Angående hørelsen skal jeg anføre noget om klokkelyd. Som almindeligt er der i Gevninge og omegns klokketårne 2 klokker i hvert, en stor og en lille. Når jeg hører det ringer med en af dem, skal jeg kunne sige fra hvilket tårn lyden kommer og om det er med den store eller lille der ringes; dog dette sidste ikke i Lyndby, Såby og Sonnerup, da enhvers 2 klokker er omtrent enslydende. Enslydende er også Skuldelev og Herslev klokker, Kornerup store og Skibby lille samt de 2 mindre klokker i Rye og Gershøj.

Den 23. august 1869 hævdede jeg min smedeforretning, som havde været her på stedet i næsten 200 år. 1870 rejste jeg fra Sæby til Gevninge til mit fødested. Og der blev i den anledning i Sæby d. 30. marts givet mig et afskedsgilde. D. 1. april gav jeg et festmåltid for Sæbys fattige. Træt og mæt af at være praktiserende dyrlæge i et stort distrikt og ihukommende gårdmand i Svogerslev Albrekt Albrektsens ord: ”man skal holde op med at slide inden man kommer til at gå på krykke”, hævdede jeg, d. 26. april 1881 min praksis undtagen i Herslev-Gevninge kommune og fik i den anledning en del værdifulde foræringer af egnens folk. Således fik jeg d. 3. juli fra Nyglim 6 sølvspiseskeer, d. 11. juli en sølvpokal fra Lejre og d. 31. juli ved en fest for mig i Lindenberg af egnens folk et bogskab med bronzehest og bøger, Frederik den Syvende i olietryk, kommode, sofa, læne- og bordstole. – Den 7. August s.å. gav jeg et kaffegilde i min have for alle Gevninge bys beboere. Den 10. maj 1892 hævdede jeg min praksis i sin helhed og blev derved af kommunens befolkning indbudt til et festmåltid i Lindenberg. Den 12. juni næsteft gav jeg til slut en lille havefest i mit hjem for sognets folk. – Den 31. december 1894 gjorde jeg en lille afskedsgilde for min gamle flittige husmand Christen Sivertsen og familie (bopæl matr. 29). Han havde arbejdet her på stedet i mange år.

